

BRYT LYDMUREN

KORTVERSJON AV SAMTALEOPPLEGG TIL FILMER

Innledning

Bryt Lydmuren er et trosopplæringsprosjekt utviklet av Norges KFUK-KFUM med støtte fra Størst av alt – trosopplæring i Den norske kirke. Prosjektets utgangspunkt var to kjensgjerninger: Det var for få trosopplæringsprosjekter knyttet til dimensjonen *misjon* i trosopplæringsplanen *Gud gir, vi deler*. Og: Trosopplæringen i Den norske kirke trenger flere ressurser rettet mot aldersgruppen 16-18.

Bryt Lydmuren svarer på begge disse utfordringene – det er et samtaleopplegg til bruk i trosopplæring med målgruppen ungdommer fra 15-18 år, som handler om å snakke om tro.

Prosjektet er blitt ledet av prest og programutvikler for ungt lederskap, Jens Bjelland Grønvold. Med seg har han hatt en prosjektgruppe som fortjener en stor takk for sitt arbeid, bestående av:

Sophie De Rohan Birkeland, student ved Tekst og Skribent ved Westerdahls i Oslo
Christian Bull Osmundsen, frivillig ungdomsleder i KFUK-KFUM
Birgitha Gunadasan, frivillig ungdomsleder i KFUK-KFUM

Det er Von Kommunikasjon som har produsert filmene for Norges KFUK-KFUM.

Vi håper filmene og samtaleopplegget vil bli brukt vidt og bredt av alle som ønsker en plattform for å snakke om tro, kristen identitet og utfordringer og gleder ved å være kristen ungdom i dag. Vi ønsker at stadig flere ungdommer skal bryte lydmuren, og delta i det religionsåpne samfunnet med sine fortellinger om tro.

Bakgrunnsstoff til Bryt

Lydmuren

Norske ungdommers forhold til kristendom er i endring. I årene 2014-2017 har antallet som konfirmerer seg i Den norske kirke sunket med 5,7%, og vi nærmer oss at det er et mindretall som konfirmerer seg kirkelig. Samtidig er aldersgruppen 16-18 år nesten fraværende i Den norske kirkes trosopplæring. I årsrapport for Den norske kirke for 2017 står det:

Det er krevende for menighetene å få bred oppslutning om trosopplæringstiltak for ungdom etter konfirmasjon. Menighetenes rapporter viser at det gjennomføres få tiltak for aldersgruppen 16 til 18 år og at oppslutningen er lav om de tiltakene som gjennomføres. Nesten halvparten av de planlagte tiltakene for denne aldersgruppen ble avlyst i 2017.

Men samtidig som tallene er nedadgående, er det ikke sikkert at de forteller hele sannheten. I sin forskning på ungdom og tro har Morten Holmqvist og Astrid Sandsmark på Det teologiske menighetsfakultetet (MF) vist at ungdommers tro gjerne ikke uttrykkes gjennom tilslutning til dogmer, men ved deltakelse i troshandlinger¹. Ungdommer i dag har lav terskel for å delta i nattverd, tenne bønnelys og komme til kirken – de bruker troen som en ressurs i hverdagen, og tar med seg de handlingene som gir mening. Denne typen trosutøvelse har mye fint ved seg, men bærer også med seg en utfordring: Den gir lite trening i å formulere troens innhold med ord. Det er med andre ord ikke åpenheten for tro det står på, men språket.

På verdidebatt.no skrev generalsekretær i Norges kristelige student- og skoleungdomslag, Karl Johan Kjøde, følgende i september 2018:

Laget har nylig utført en helt fersk kartlegging av kristne studenters forhold til tro og studieliv. Der viser tall fra over 1.000 respondenter at de opplever at kristne studenter skjuler sin tro på studiestedet. De unngår å bli identifisert som kristne, enten bevisst eller ubevisst.²

Hvorfor er det vanskelig å ha en tydelig kristen identitet i offentligheten for unge mennesker? I forbindelse med *Bryt Lydmuren* gjennomførte vi en mindre undersøkelse, blant 125 elever på ungdoms- og videregående skoler i Norge. Svarene tegner et interessant bilde:

77,6% av respondentene kaller seg kristne, og ca. halvparten av disse synes det er krevende eller vanskelig å snakke om religiøs tro med venner. På spørsmålet *På hvilke ikke-religiøse arenaer i ditt liv opplever du at troen oftest bli et tema?*, svarte 52% *På skolen*. På spørsmålet om *hva som er vanskeligst med å snakke med venner om tro*, svarte

¹ <https://www.vl.no/tro24/unges-tro-under-radaren-1.374270?paywall=true#>

² <http://www.verdidebatt.no/innlegg/11739545-troskrise-blant-kristne-studenter>

37% andres fordommer, mens 24% svarte at det var *at jeg ikke kan stå for alt, selv om jeg har min tro.*

Det er altså mulig å få inntrykk av at ungdom i Norge i dag har høy grad av åpenhet for å delta i religiøse handlinger, men kvier seg for å knytte identiteten sin til en religiøs tilhørighet. Det kan også se ut som at unge som velger en religiøs identitet synes det er vanskelig å vise denne delen av seg selv på offentlige arenaer, som på skolen og fotballaget, blant annet fordi de er redd for å bli møtt med fordommer.

Å bli møtt med fordommer som troende har ved flere anledninger blitt adressert i det offentlige. Blant annet i 2017, da skuespiller Iman Meskini, kjent som Sana i Skam, fortalte på Skavlan at hun sluttet å være aktiv i samfunnsdebatten fordi troen hennes ble mobbet i mediene³. Meskinis utspill viser at utfordringer for troende unge i Norge går på tvers av religiøs tilhørighet, noe som tilsier at unge kristnes utfordringer er en del av et større bilde, nasjonalt og globalt.

For samtidig som *Bryt Lydmuren* har utgangspunkt i en opplevelse av religiøs sjenanse blant norsk ungdom, ser vi også prosjektet i sammenheng med en større horisont:

I forbindelse med 100-årsmarkeringen for den moderne misjonsbevegelsen, Edinburgh 2010, ble det understreket at majoriteten i den globale kristne kirke i dag ligger i sør og øst. For en ungdom som vokser opp i Norge nå, vil mange i omgivelsene ofte være ukjent med kristen tro. Mange vokser opp i hjem der tro blir lite tematisert. Forskning.no slo i april 2015 fast:

*I dag er det flere afrikanske misjonærer i Europa enn det er europeiske misjonærer i Afrika.*⁴

Det er fint at det blir stadig flere kristne i Afrika, men det er en utfordring at tallene går motsatt vei i Europa. Mens 66% av verdens kristne bodde i Europa i 1910, er tallet i dag ca 25%. Tyngdepunktet i kristendommen er i ferd med å forskyve seg, og kristendommens plass i unge europeeres hverdag er blitt stadig mindre. Som kristne ønsker vi oss mot det Stålsett-utvalget kalte et livssynsåpent samfunn, i motsetning til et livssynsnøytralt samfunn⁵. Et samfunn som sier: *Jeg er ok – du er ok*, der det er helt greit å uttrykke sin tro i det offentlige rom. Men skal vi nå målet om et livssynsåpent samfunn trenger vi unge, kristne mennesker som både bekjenner sin tro og tar samtalen om hva det vil si å være ung og kristen i vår tid. Da kan vi ikke lene oss på at afrikanske kirker skal sende misjonærer til Europa, vi må ta oppgaven selv.

Vi ønsker med disse filmene og tilhørende samtaleopplegg å gi et nytt bidrag til kirkens arbeid for å reise opp unge mennesker til å gå i tro gjennom livet, og sette ord på det. *Bryt Lydmuren* er ment å kunne brukes som undervisning på leir, i Ten Sing-grupper, konfirmantundervisning, og liknende. Prosjektet er rettet mot ungdommer i alderen 15-18 år, men både eldre og yngre grupper kan få stort utbytte av opplegget. Hva man får

³ <https://www.youtube.com/watch?v=zttv4ZxfX14>

⁴ <https://forskning.no/2015/04/kristendommen-gar-sorover>

⁵ NOU 2013:1

<https://www.regjeringen.no/contentassets/eecd71cd8f2a4d8aabdf5a7742e96b4d/no/pdfs/nou201320130001000dddpdfs.pdf>

ut av *Bryt Lydmuren* vil være forskjellig, og kommer an på deltakere, moderator og situasjon. Men med dette er et rammeverk gitt for det vi håper kan bli meningsfulle samtaler om tro blant ungdom i vår tid.

Samtaleopplegg, kortversjon

Hele opplegget på 1,5 time

Tid: ca. 1,5 time

Rom: Mulighet for bevegelse og for å sitte i ring.

Antall deltakere: Best egnet for 10 til 30.

Utstyr: Utstyr for visning av film. Plakater til Fire hjørner-øvelsen.
Flippover/tavle/skjerm. Post-its og penner.

Innledning til lederen

I denne varianten av samtaleopplegget har vi inkludert noen øvelser fra hver av de tre øktene i det komplette opplegget. Målet er at man skal kunne gå gjennom alle de viktigste temaene i Bryt Lydmuren på 1,5 time. Pauser legger man inn selv.

Del 1: Jeg er kristen

Innledning til lederen

I film 1 møter vi ei jente som ikke har fortalt venninna si at hun er kristen, og nå føles det nesten litt seint å gjøre det. Som om hun har skjult noe. Og det har hun kanskje, for det er så mange fordommer knyttet til det å være kristen. Til sist tar hun motet til seg og sier det: Jeg er kristen. Målet for denne økta er å få deltakerne med på en samtale om det å ha en kristen identitet. Hva skal til for å kalle seg kristen? Hvem sier man det til? Og kaller de seg kristne selv?

Innledning til gruppa

Er du kristen? Og om du er det, er det noe alle vet, eller er det noe du holder for deg selv? Når du presenterer deg selv, er troen din en del av pakka du presenterer? Dette er noen av spørsmålene vi skal tenke over i denne økta.

Se filmen

Se film nr. 1.

Samtale

Sitt i ring. Lederen setter seg ned sammen med deltakerne. Snakk om filmen, gjerne med utgangspunkt i noen av spørsmålene nedenfor. Det kan være en fordel å la deltakerne snakke sammen i grupper på to eller tre før dere tar opp spørsmålet i plenum.

- Hva likte du best ved filmen?
- Hva likte du ikke ved filmen?
- Var det noe som var vanskelig å forstå?
- Kjenner du deg igjen i situasjonen og fortellinga?
- Har du noen gang sagt til en venn ”Jeg er kristen”?
- Er det noe som kan være vanskelig ved å si til andre at man er kristen?

4 hjørner

I denne øvelsen trenger man litt god plass i rommet. I hvert av rommets fire hjørner henger man opp en lapp. På lappene skal det stå: Enig, uenig, vet ikke, usikker. Øvelsen gjennomføres som ”Vote with your feet”, ved at lederen leser opp en påstand og deltakerne går til det hjørnet som representerer den responsen de syns gir mest mening. Lederen leder så en samtale med deltakerne om hvorfor de står der de gjør. Dersom deltakerne endrer mening i løpet av samtalen, er det helt ok å bytte plass underveis.

Man kan godt velge å varme opp med noen trivielle påstander først.

Påstander

1. Alle som er døpt er kristne, om de ikke har meldt seg ut av kirka
2. Jeg syns det er lett å snakke med venner om min tro
3. Familien min er støttende til at jeg skal ha en kristen tro
4. Det er noe annet å være *personlig kristen* enn bare *kristen*
5. Alle mine venner vet hva jeg tror på
6. Jeg er kristen

Oppsummering

Denne første delen handler om kristen identitet. Hva skal til for at jeg skal kunne kalle meg kristen? Hva skal til for at jeg skal si til andre at jeg er det?

I bakgrunns materialet for Bryt Lydmuren gjorde vi en undersøkelse som viste at mange ungdommer syns det er vanskelig å snakke om tro. Når de ble spurt hvorfor, svarte 37% at andres fordommer var hovedårsak til hvorfor det var vanskelig. 24% svarte *at jeg ikke kan stå for alt, selv om jeg har min tro*, var grunnen.

Det er lett å skjønne at lista for å kalle seg kristen blir høy, om man er bekymret for hva andre vil tenke om deg, og du samtidig føler at kristen tro er har elementer det er

vanskelig å stå for. Men i Den norske kirke har vi en ting som definerer et medlem: Dåpen. Er du døpt, regnes du som kristen så godt som noen. Så vet alle at et lite barn umulig kan ha skjønt alt troen handler om. Og det er nettopp poenget: Å være kristen handler ikke om å ha skjønt alt, eller fått likninga til å gå opp. Det handler om å leve i tillit til at Gud finnes.

Hva som er god kristendom er alltid en diskusjon. Da farge-tv ble vanlig i Norge, var det stor debatt om det var synd å se på tv-sendinger med farger. Også hva vi tror på blir diskutert – tenk bare på forskjellene mellom de forskjellige kirkesamfunnene. At man ikke kan stå for alt er veldig forståelig. Men det er ingen grunn til å ikke kalle seg kristen – tvert i mot er det en god grunn til å bli med i samtalen om hva kristendom er!

Det må alltid være opp til hvert enkelt menneske å definere sin tro og sin tilhørighet. Det viktigste med denne økta er å ha en samtale om det. Og å vise at for å kalle seg kristen, trenger man ikke være i mål med noe som helst. Man må bare ha lyst til å bli med på reisen. Når Jesus kaller mennesker i evangeliene, sier han: Følg meg! Hele 13 ganger i evangeliene sier Jesus det. Så da er det kanskje det det vil si å være kristen: Å ville følge Jesus?

Del 2: Troens konsekvenser

Innledning til lederen

I film 2 møter vi en ung mann som er kristen, og opplever at det plutselig får noe å si for det de diskuterer i timen. Når han hever stemmen og sier fra, blir han konfrontert med haugevis av spørsmål, mange fordomsfulle, om det å være kristen. Men han har ikke tenkt gjennom alle disse andre spørsmålene, han ville bare komme med sitt innspill i diskusjonen i klassen. Målet med denne økta er å få til en samtale om troens konsekvenser, om å våge å si noe og stå opp for det man tror på.

Innledning til gruppa

I film 1 snakket vi om det å kalle seg kristen. Men har det noe å si om du er kristen? Får det noen konsekvenser? Er det ting du ikke kan gjøre? Er det ting du burde gjøre? I denne økta skal vi snakke om hvordan det påvirker livene våre, om vi først velger å kalle oss kristne.

Se filmen

Se film nr. 2.

Samtale

Sitt i ring. Lederen setter seg ned sammen med deltakerne. Snakk om filmen, gjerne med utgangspunkt i noen av spørsmålene nedenfor. Det kan være en fordel å la deltakerne snakke sammen i grupper på to eller tre før dere tar opp spørsmålet i plenum.

- Hva likte du best ved filmen?
- Hva likte du ikke ved filmen?
- Var det noe som var vanskelig å forstå?
- Kjenner du deg igjen i situasjonen og fortellinga?
- Har du noen gang opplevd å si fra i en diskusjon eller samtale fordi det som ble sagt gikk på tvers av dine verdier?
- Har du noen gang opplevd det som krevende å være kristen på skolen?

Les: Bibelen

I Det nye testamente snakker Jesus mange ganger om hvordan han mener vi bør leve. I Bergprekenen, i Evangeliet etter Matteus kapittel 5-7, holder Jesus en lang tale om dette. Han sier blant annet:

Dere har hørt det er sagt: ' Du skal elske din neste og hate din fiende.' Men jeg sier dere: Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere, og be for dem som mishandler dere og forfølger dere. (Matt 5:43-44)

Oppgave: Bør – bør ikke – samme det

Til denne oppgaven trenger du en tavle, flippover eller skjerm til å notere på. Du trenger også opptrykte ark og en penn til hver gruppe.

Del ut arket som hører til oppgaven. Del deltakerne inn i mindre grupper, på 3-4 personer. Hver gruppe får et ark og en penn skal diskutere seg imellom i hvilken kategori de vil sette de forskjellige temaene i.

Diskuter i gruppa: Hva er ting som man som kristen bør gjøre? Er det ting som man som kristen ikke bør gjøre? Hva er ting som er uberørt av hva man tror på?

Gruppa kan komme opp med egne ting, i tillegg til dem som er nevnt på arket.

Gå gjennom svarene i plenum, og diskuter hvorfor man har svart som man gjorde. Har dere lik oppfatning av hvordan kristne bør leve? I hvilken grad etterlever dere det som er satt opp i bør-kolonnen selv?

oppsummering

Del 2 har handlet om veien fra tro til handling – det som skjer når troen inspirerer oss til å gjøre noe. Kristen tro er ikke bare en privatsak. Å leve som kristen utfordrer oss til å

bry oss om verden og andre mennesker. For gutten i filmen betydde det å stå opp for menneskeverdet til folk som er født annerledes. For deg kan det være miljøsak, likestilling, å hjelpe uteliggere eller mange andre saker.

Kristen tro handler om at vi er elsket uavhengig av prestasjoner. Det er ikke sånn at Gud misliker oss når vi ikke bryr oss. Spørsmålet er heller om du er åpen for å la troen være en veiviser for dine valg. For en kristen som ikke bryr seg om andre, kan vel neppe sies å være særlig inspirert. In-spirert betyr inn-åndet (spirit betyr ånd på engelsk).

Jesus, profetene og gutten i filmen utfordrer oss til å la troen lede oss til handling. Samtidig kjente gutten på noe som mange kjenner igjen: At han ikke hadde alle svarene på spørsmålene han fikk når det kom fram at han var kristen. Men folkens, det er greit. Det er ikke å forvente at man skal ha svar på alle troens spørsmål, hverken når man er ung, eller senere i livet.

En måte å bryte lydmuren på, er å handle. For handling sier ofte mer enn tusen ord.

Vedlegg 1: Bør – bør ikke – samme det

Som kristen bør man tenke gjennom hvordan man lever. Så hva mener dere om temaene under? Er det ting kristne bør gjøre, bør unngå å gjøre, eller har det ikke noe med det å være kristen å gjøre? Sett kryss.

	Bør	Bør ikke	Samme det
Gi penger til tiggere jevnlig			
Være miljøforkjemper			
Være mot røyking av sigaretter			
Være mot sex før ekteskapet			
Stemme på KRF			
Være mot dødsstraff			
Være pasifist			
Være mot abort			
Misjonere			
Besøke ensomme i fengsel			
Gå i kirka ofte			
Lese bibelen			
(egne forslag?)			

Del 3: Troens spørsmål

Innledning til lederen

I film 3 møter vi ei jente som folk i lokalmiljøet vet at er kristen. Det fører til at ei venninne som har mistet faren sin, kommer til henne for å snakke. For en del unge blir troen aktualisert tidligere i livet enn for andre. Det har ofte å gjøre med at døden kommer inn i livene deres, og stiller dem overfor store spørsmål. Denne økta bør utføres med varsomhet for slike erfaringer og samtidig åpne opp for at det å møte livets alvor er en vei til tro for mange.

Innledning til gruppa

Har du noen gang opplevd at noen du var glad i, døde? For mange ungdommer blir første møte med døden, også et møte med de store spørsmålene i livet. Hvor er den som døde nå? Finnes det et liv etter døden? Hvem er Gud? Er Gud allmektig? I denne økta skal vi samtale om hvordan man som ung kristen kan møte disse spørsmålene.

Se filmen

Se film nr. 3.

Samtale

Sitt i ring. Lederen setter seg ned sammen med deltakerne. Snakk om filmen, gjerne med utgangspunkt i noen av spørsmålene nedenfor. Det kan være en fordel å la deltakerne snakke sammen i grupper på to eller tre før dere tar opp spørsmålet i plenum.

- **Hva likte du best ved filmen?**
- **Hva likte du ikke ved filmen?**
- **Var det noe som var vanskelig å forstå?**
- **Kjenner du deg igjen i situasjonen og fortellinga?**
- **Har du noen gang opplevd at noen har snakket med deg om tro fordi de visste du var kristen? Hva ville de snakke om?**

Oppgave: Vår tro

Til denne oppgaven trenger du å henge opp a-3 ark med hver sine overskrifter på veggen. Hver deltaker får en liten bunke med Post-its og en penn.

Plakatene skal ha overskriftene:

Jeg tror Gud er...

Jeg tror Jesus er...

Jeg tror at når vi dør, så...

Jeg tror Bibelen...

Jeg tror meninga med livet er...

Jeg tror Den hellige ånd er...

Tror du Gud er allmechtig? Tror du Gud er mann? Tror du Jesus var Gud? Hva tror du skjer når vi dør? Tror du livet er helt tilfeldig, eller er alt forutbestemt? Tror du Bibelen er skrevet av Gud?

I denne oppgaven skal dere prøve å sette korte ord på hva dere tror på. Ta din bunke med Post-its og gå rundt i rommet til de forskjellige plakatene. Skriv hva du tenker om temaet på plakaten, på en Post-it-lapp, og heng den på plakaten. Det kan godt være bare ett ord eller noen få ord.

Når alle har fått hengt opp sine lapper på plakatene, tar dere plakatene ned og deler opp deltakerne i seks grupper. Hver gruppe får en plakat hver, og skal sortere lappene: Lapper som sier cirka det samme settes sammen og grupperes, slik at man danner seg et inntrykk av hva folk har sagt, samlet sett.

Til sist presenterer hver gruppe hva som kom fram av tro på sin plakat.

Oppsummering

Bryt Lydmuren hadde som utgangspunkt å skulle være et prosjekt som handler om misjon. Hver gang noen døpes i vår kirke, leses Matteus 28:18-20:

Da trådte Jesus fram og talte til dem: «Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Men undersøkelser viser at unge folk i dag er ikke så opptatt av misjon. Mange har inntrykk av at det ikke er noe vi driver med lenger. Men det er ikke riktig. Det er lenge siden misjon handlet om at hvite, vestlige misjonærer dro til fattige land i Asia og Afrika og nærmest dunket folk i hodet med Bibelen. I dag driver store norske organisasjoner misjon gjennom bistandsprosjekter, utvikling og utdanning. Men enda viktigere: I dag er det flere afrikanske misjonærer i Europa, enn europeiske misjonærer i Afrika. Det handler om at mens det er færre kristne i Europa, blir det flere kristne i Afrika.

Så med dette prosjektet har vi utfordret dere til å tenke gjennom det å snakke om tro. Ikke fordi dere skal begynne å jobbe som misjonærer umiddelbart, men fordi alle kristne driver med misjon, ved at det vi gjør, gir andre et inntrykk av hva kristendom er.

Så i første økt ble vi utfordret på det mest grunnleggende: Å kalle seg kristen. Er det en del av din identitet? Er det å være kristen en reise du vil være med på? I andre økt så vi på hva som skjer når livet rundt oss krasjer sammen med troen. Troen utfordrer oss til å stå opp for noe og gjøre en forskjell. Hva sier troen din at er viktig?

I denne siste økta har vi snakket om det å sette ord på hva vi faktisk tror på. Det er et fagfelt, som kalles teologi. Men teologi er ikke et fagfelt med to streker under svaret. Det er en samtale der vi som kristne står med Bibelen og hele den kristne tradisjonen i den ene hånda og livene våre i den andre, og prøver å sette ord på hva som gir mening i troen ut fra sånn livet ser ut for oss. Som troende er det en samtale vi ofte bør komme tilbake til. Justere og evaluere ettersom livet lærer oss nye ting.

For hva er et bra svar på Jesus sin misjonsbefaling for en ung kristen person i vår tid? Det får være opp til deg. Vi håper dette opplegget har satt i gang noen tanker.